

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

§. 1. Quid & quotuplex sit Testamentum, Codicillus, Substitutio,
Fideicommissum, Legatum, & Donatio mortis causâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

77. Quando illud sortiatur effectum.
 78. Seqq. An, quando, & quomodo revocabile sit testamentum:
 82. Ac alie ultime voluntates:
 83. Et Pacta Dotalia.
 84. Per querelam inofficiosi quando rescindatur testamentum: & quid illa sit. 74.
 85. Quis constitui possit Executor testamenti.
 86. 87. Quando & quomodo facienda executio illius.
 88. Non executoris, sed Episcopi est commutare ultimas voluntates.
 89. Quid de refectione testamenti, confessione Inventarii, & oblatione honorum notandum.
 90. Quid in facione testamenti observandum.
 91. 92. Formula, Latina & Germanica, faciendi testamentum.

Sicut per actus inter vivos, & per contractus, peculium Clericorum, & res Laicorum transferuntur in alios, de quibus hucusque actum; ita eadem res relinqui aliis per ultimas voluntates, de quibus nunc agendum, possunt & solent. Ultimarum voluntatum species sunt 1. Testamentum, quod primas obtinet, & infinitarum litium occasio est. 2. Codicillus. 3. Substitutio. 4. Fideicommissum. 5. Legatum. 6. Donatio mortis causa. Ut autem hanc materiam quotidiani usus, & scitu summo opere necessariam, accuratius tractemus, examinabimus primò naturam & varietatem ultimarum voluntatum, dein Testamenti formam & solennitates, tum de causa efficiente illius, de Institutione hæredis, Additione, Repudiatione, Renuntiatione, & Petitione hæreditatis, item de Legitima, Falcidia, & Trebellianica, demum de Resolutione, Executione, ac Formula Testamenti agemus.

§. I.

Quid & quotuplex sit Testamentum, Codicillus, Substitutio, Fideicommissum, Legatum, & Donatio mortis causa.

1. Sciendum, *Ultimam voluntatem*, genericè & huic loco propriè sumptam, esse *gratuitam dispositionem de bonis in tempus mortis, seu post mortem*. P. Wiestner h. n. 1. cum Molin. & aliis. *Ultima* dicitur voluntas non ideo, quòd mutari aut revocari non amplius possit, quamdiu mortis causà disponens in vivis est; cum ultima voluntas sit *ambulatoria usque ad vitæ supremum exitum*. l. 4. ff. de adimend. Legat. sed ideo, quòd per mortem reddatur firma & talis, ut eam alia sequi non amplius possit, & per mortem auferatur potestas eam mutandi vel revocandi. per c. 9. v. 17. Hebr. Quomodo debeat esse libera & gratuita, pandemus in fine hujus §.

2. Dico 1. *Testamentum* est ultima voluntas, directam hæredis institutionem continens. Sumitur ex §. 2. Inst. de fideicommissar. heredit. l. 3. ff. de his, quæ in Testam. delentur. ibi: non potest ullum testamentum valere, quòd hæredem non habet. Itaque hæredis institutio est de essentia Testamenti, ac illius distinctiva à Codicillo,

& aliis ultimis voluntatibus. Opponitur l. 1. ff. qui testam. facere poss. sic definitur Testamentum: est voluntatis nostræ iusta sententia de eo, quòd quis post mortem suam fieri velit: ergo definitio nostra non est conformis Iuri. & si Conf. hæc enim definitio in Iure posita, ut conveniat soli Testamento, debet facere eum sensum, ut tò iusta significet ideam, ac directam hæredis institutionem continens; alias enim nec naturam testamenti, nec distinctivum à codicillo, satis explicat. Cum verò tò iusta non nisi obsecrè hoc indicet, definitio verò debeat esse clara, ideo quoad verba, non quoad sensum, recessimus à definitione Iuris. Porro institutio hæredis nihil est aliud, quàm subrogatio hæredis in universum jus, quòd tempore mortis habuit Testator.

Dico 2. Testamentum principaliter distinguitur in solenne & non solenne. Solenne, est iustitiches Testament/ seu perfectum est, quòd habet omnes solennitates à Iure requisitas: non-solenne, seu insolenne vel imperfectum, aut privilegiatum, quòd nullas, vel item non omnes habet solennitates Iuris, abominus tamen ex speciali Iuris privilegio continetur & valet: cuiusmodi est 1. Testamentum Pium, seu ad pias causas. 2. Testamentum inter liberos factum à parentibus. 3. Testamentum Militis in expeditione Belli. 4. Testamentum Rustici. 5. Testamentum tempore pestis. 6. Testamentum Publicum, seu ad acta, h. e. coram Iudice (aut Principe) dictum, aut eidem oblatum. Solenne tubi dicitur in Scriptum & Nuncupativum: Scriptum est iustitiches Testament in Scriptum, seu Clausum est, quòd in scripturam redactum, debet modò subscriptum, & subsignatum est: Clausum appellatur; quia necesse non est, æstans in scripto manifestet tenorem illius, & hæredem à se institutum, sed sufficit, si testibus dicat, suam in hac scriptura contineri ultimam voluntatem. Nuncupativum, est seu Mund ausgesprochenes Testament/ quòd sine scriptura, subscriptione, & subsignatione testium fit, ore tenus nominato coram testibus hærede, sive dein Notarius hanc ultimam voluntatem Testatoris in scripturam redigit pro memoria & faciliiori probatione, sive non.

Dico 3. *Codicillus* est ultima voluntas minus solennis, absque directâ hæredis institutione. Communis quoad rem. Differt à Testamento principaliter per hoc; quòd directam hæredis institutionem continere nequeat, nec non respuat indirectam, uti explicabitur, & quòd tot solennitates non requirit, ac demum quòd plures Codicilli ab eodem fieri possint, modò non sint contrarii, Testamentum verò non nisi unicum: ratio disparitatis est, quia Testamentum regulariter est integram voluntas de omnibus bonis, Codicillus verò non omnium bonorum dispositionem continet. Fieri posset Codicillus vel cum vel sine Testamento, diciturque hoc nomine, quia quasi parvus codex, seu charta aliqua ultimam voluntatem exprimens, si fiat in scripto, quòd amen necesse non est, quia pariter nuncupativum

ipsum esse potest, seu clausula quædam vel dispositio oretenus prolata. Si fiat cum Testamento, seu adiciatur Testamento jam prius condito, servit ad aliquid in eo explicandum, mutandum, addendum, subtrahendum, vel ad assignandum legatum aut fideicommissum: & tunc clarum est, quod hæredis institutionem non contineat, utpotejam designati in Testamento. Si autem fiat absque Testamento, seu à tali, qui intestatus decedit, servit ad hoc, ut per eum designentur legata ab hærede succedente ab intestato solvenda iis, quibus relinquuntur. §. 1. *inst. de Codicillis*. Si decedens tali Codicillo nominet hæredem, iste non est hæres directè institutus, sed quasi indirectè & per substitutionem indirectam; quia talis Codicillus trahitur ad substitutionem Fideicommissariam, & hæredem ab intestato obligat, ut vel totam vel partem hæreditatis restituat alteri, servatâ tamen sibi & detractâ Trebellianicâ, seu quarta parte hæreditatis alteri restituentæ; nam per fideicommissum hæreditas Codicillis jure relinquitur. §. 2. *inst. eod.* & paulo antea: directio autem hæreditas Codicillis neque dari neque adiri potest: ne confundatur jus Testamentarium & Codicillorum. Concordat l. 2. C. *eod.* §. 1. 76. ff. ad S. C. Trebellianum. Siigitur in Codicillo directè institueretur hæres, non haberetur vim directæ institutionis, sed tantum substitutionis fideicommissariæ & indirectæ, idemque foret, ac si hæres ab intestato fuisset rogatus à defuncto, ut hæreditatem daret vel restitueret ei, qui in Codicillo nominatus est. *inst. de jure Codic.* ipse vero quartam duntaxat partem, seu Trebellianicam (vel, si filius sit defuncti, Legitimam, vel utramque) capere potest; reliquum enim censetur ipsius fideicommissum, ut reddat hæredi Codicillari.

Dico 4. Substitutio in genere est unius (vel plurium) in locum alterius (aut aliorum) in ultima voluntate vocatio. Pirhing *b. n. 60.* cum communi ex l. 1. ff. *de vulg. & pupill. substit.* Sicut ergo qui primò instituitur & vocatur ad hæreditatem, institutus hæres, ita qui secundò, tertio &c. loco instituitur, substitutus vocatur. Dividitur communiter in directam & indirectam. Directa est, quando substitutus consequitur hæreditatem (vel legatum) immediatè ab ipso testatore sine alterius ministerio, jus suum transmittentis; quod fit, si Testator sic dicat: hæredem instituo Cajum, si vero Cajus hæres non erit (quia forte non volet, vel non poterit esse, morte, aut lege impeditus) Titius sit hæres meus: vel brevius: Cajus sit hæres meus, cui Titius substituo. Contrâ substitutio indirecta, quæ etiam Fideicommissaria dicitur, est quod fidei hæredis primò instituti, ac hæreditatem consecuti, quasi committatur hæreditas, alteri suo tempore relinquenda, est, quando substitutus non immediatè ab ipso Testatore, sed mediante ministerio alterius, nempe prius instituti, jus suum transferentis, consequitur hæreditatem (vel legatum) quod fit, si Testator sic dicat: Cajus est hæres meus, rogo tamen (id est; manio, volo) ut moriturus hæreditatem meam

relinquat Titio: vel, cedit Sempronio. Schneidev. *ad inst. tit. de vulg. substit. n. 6.* Abbas in c. Raynulfus 16. b. t. n. 17. Si hæres institutus rogatur (id est, juxta sensum juris in hac materia, obligatur) ut totam hæreditatem, quam ipse consequitur, aliquando restituat alteri, nempe substituto, hæc substitutio indirecta vocatur Fideicommissum universale, si solum partem, vel potius rem certam, Fideicommissum particulare. Hæres, qui rogatur vel jubetur hæreditatem, vel partem illius, alteri relinquere, appellatur hæres fiduciarius, vel gravatus, vel hæres fideicommissarius: ille autem, cui restituenda vel relinquenda est, simpliciter & sine addito vocatur fideicommissarius. l. 46. ff. ad S. C. Trebell. §. 7. *inst. de Fideicommiss. hereditatib.* Porro substitui possunt plures vel unus, simul vel successivè.

Dico 5. Fideicommissum est substitutio indirecta, qua hæres immediatè succedens (vel ex Testamento, vel ab intestato) gravatur seu obligatur hæreditatem totam, vel illius partem (mediam, v. g. vel tertiam) vel rem certam alteri restituere suo tempore. Molin. d. 182. n. 12. cum communi. ex §. 1. 2. 10. *inst. eod.* Unde si hæres directè & primò institutus, à quo jus transferri deberet in substitutum, hæreditatem non adeat, regulariter evanescit fideicommissum (in quo maxime differt à substitutione directa) nisi nempe causa pia esset substituta; illa enim capit fideicommissum, etsi hæreditas ab instituto non adeatur: fideicommissum, inquam, nam sæpe fideicommissum accipitur objectivè pro ipsa re, scilicet hæreditate vel parte illius; sic enim dicimus: hoc castrum, hæc Hoffmarchia, hæc domus &c. est fideicommissum, sive bonum, & voluntate fideicommissum constituentis alteri vel aliis, nempe substitutis, necessariò relinquendum: unde Fideicommissum ab hærede regulariter alienari vel hypothecari nequit, si purum, & non conditionatum sit, vel ad certum diem. l. fin. §. 2. C. *Communio de Legat.* dico, regulariter; nam alienari vel hypothecari potest 1. pro solutione debitorum ipsius Testatoris. 2. si sint res, quæ servando servari non possunt. 3. si alienatio sit necessaria pro competenti dote. 4. si distractio sit utilis, ut si res cum utiliori permutetur. 5. si omnes substituti, quorum favorem spectat Fideicommissum, consentiant. 6. si fideicommissum est conditionatum, & conditio necdum evenit. Card. Tuschus *litt. F. conclus. 283.* Card. de Luca *de Fideicommiss. disc. 161.* & alii tum ex §. 3. cit. & *auth. Res. que. eod. tit. l. creditoris arbitrio ff. ad l. falcid.* Porro si fideicommissum sit purum, & alii expressè non substituti, transmittitur ad hæredes Fideicommissarii, licet iste moriatur ante hæredem gravatum, vel aditam ab ipso hæreditatem: secus est in fideicommissis conditionali, si conditio nondum est impleta, quando moritur fideicommissarius.

Dico 6. Substitutio directa dividitur 1. in *Vulgarem*, qua quilibet quemlibet, etiam extraneum, in locum alterius vocare potest. 2. in *Pupillarem*, qua pater filio impuberi, in patria

D d d d

ad huc

adhuc potestate constituto, heredem substituit, v. g. Cajum, si filius ante annos pubertatis forte moreretur: quo casu pater pro filio, uti de Jure potest, Testamentum facit: prius tamen (nisi forte sit miles) illud pro se. Si autem impubes filius vivo patre egressus est annos pubertatis, vel patriam potestatem, finitur hæc substitutio. 3. in Exemplarem, quæ pater (vel mater, aut alius ascendens) liberis mente captis, vel alio modo testari, seu testamentum facere, à Lege prohibitis substituit alium heredem in eventum, quod in tali statu moreretur: dicitur *exemplaris*, quia fit ad exemplum seu similitudinem pupillaris. Schneidevv. loc. cit. n. 8. Pirh. h. t. n. 60. segg. & alij ex §. 1. 2. Inst. de pupillar. substit. l. 2. §. 1. Et l. 14. ff. de vulgari & pupill. substit. His speciebus adjunguntur aliæ duæ, nimirum substitutio Reciproca & Compendiosa: Reciproca seu Breviloqua est, quæ testator plures hæredes instituit, eosque sibi invicem ac mutuo substituit, ut, si unus vel non voluerit vel non potuerit capere hereditatem, ejus portio accrescat aliis: Compendiosa, quæ plures sub se substitutiones pro diverso tempore continet, verbis saltem generalibus expressas, ut si dicas: *filium meum heredem instituo, eique, quocumque tempore obierit, Cajum substituo*; nam hæc substitutio erit *vulgaris*, si filius decedat ante patrem; *pupillaris*, si mortuo patre & ipse decedat ante annos pubertatis; *exemplaris*, si filius amens factus moriatur in pubertate.

2. Dico 7. Substitutio indirecta, seu fideicommissum est duplex, *Universale*, quando tota hereditas, vel certa quota illius, restitui debet alteri: & *Particulare seu singulare*, quando res aliquam singulari debet restitui. Communis est cum Schneidevv. Particulare hodie non differt à Legato. §. 3. Inst. de Legatis. l. 1. ff. de Legat. 1. ibi: *per omnia exequata sunt legata fideicommissis*, intellige particularibus: licet discrimen aliquod inter ea reperiatur quoad modum, quo relinquuntur; nam legata fiunt verbis ad legatarium directis, ut si Testator dicat, *Titio lego meam domum, 100. aureos &c.* Fideicommissum verò fit verbis obliquis & indirectis, scilicet non immediate ad ipsum, sed ad heredem institutum directis, jubendo, ut rem aliquam certam alteri restituat, ut si dicat, *rogo, vel jubeo Cajum, hanc meam domum, centum aureos &c. dare Titio.* Si tota aliqua Familia substituitur in fideicommissum, est & vocatur *Familiares*, seu *Gentilitium*; cum ordinetur ad familiam in suo splendore conservandam; & hoc modo sæpe sua bona immobilia relinquunt Nobiles & Illustres: si quidem ita, ut primogenitus alicujus lineæ, & cum tota sua linea descendens, ista autem extincta secundò genitus cum sua linea &c. succedat, tunc propriè est *Primogenitura*: si verò sic ordinent, quod tamen rarius est & minus consultum, ut semper natu maximus de familia succedat, non attentis descendens de linea ultimi possessoris, strictè *Majoratus* appellatur. D. Christoph. de Chlingensperg ad Inst. tit. de fideicommiss. heredit. q. 2. cum Knipchilt &c. qui prorsus egregium

tractatum edidit de fideicommiss. fam. Quamquam à nonnullis, sed perperam, confunditur Primogenitura & Majoratus. Respectu- triusque Fideicommissum est genus.

Quæres, quomodo & quâdo expiret substitutio tã directa quàm indirecta? 1. Directa, præcipuè vulgaris, expirat, quando ipse institutus adit hereditatē; quia substitutus tantum vocatur ad eam sub conditione, si institutus vel non sit vel non possit adire: unde, si deficiat hæc conditio, omne jus tam substituti, quàm instituti hereditatem deficit. 2. quando substitutus moritur ante heredem institutum, vel antequam ille adeat hereditatem: quo casu iterum nihil accedit substituti hereditas; quia hæc conditio, si non sit adita, non transmittitur. l. un. §. 1. Caducis tollend. 3. si hæres institutus, non habens liberos, ingrediatur Religionem, non habens liberos, ingrediatur Religionem, non substitutus ei succedit, sed Religio vel Monasterium, quod est ingressus. c. 8. de Probat. Concordat authentic. ingressi c. de SS. Eccles. Nov. 123. cap. 27. 4. 2. Indirecta substitutio expirat 1. si hæres institutus hereditatem non adeat; nisi nempe substituta sit causa pia, ut notavimus sup. n. 7. potest tamen substitutus fideicommissarius monere, imò etiam cogere heredem institutum, ut hereditatem adeat. §. 6. Inst. de fideicommiss. hered. 2. si hæres institutus seu fidei- ciarius moriatur ante testatorem; cum fideicommissarius non nisi ab hærede fiduciario & gravato fideicommissum accipere possit. Res- fenstuel h. t. n. 598. Item 3. si hæres fideicom- misso universaliter gravatus ingrediatur Religio- nem temporalium bonorum capacitatem; tunc e- nim exclusò substitutò seu fideicommissarius succedit Religio. c. 8. §. authentic. cit. allegat. communiter etiam Auth. nisi rogati c. ad S. C. Trebell. §. Nov. cit. ubi favore Religionis sub- ta sunt omnia substitutionum onera. Limitat P. Schmalzgruber h. t. n. 137. cum Molin. de communiore, quòd Religio succedat & exci- dat substitutum solum tamdiu, quamdiu natu- rali vita frui Professus, si nempe sit hæres fideicommissum gravatus absolute, & non sub conditione, si sine liberis decesserit.

Dico 8. Legatum est donatio quædam à defuncto relicta, & ab hærede præstanda. l. 1. textus expressus §. 2. Inst. de Legat. Per tò quòd insinuat, quòd legata respiciant res particu- lares in specie, vel Philosophicè in indivi- duo, & fieri nequeant nisi circa rem certam & determinatam: sic domus, vel pecunie quan- titas, quæ legatur, debet esse certa. Atque hæc differt à Fideicommissum Universalis, atque co- incidit cum Particulari. Per tò à defuncto re- licta inquit, quòd legata robur ac firmitatem non habeant nisi post mortem legantis, cum usque ad mortem liberè revocari queant. l. 3. §. ult. ff. de adm. leg. atque per hoc differt le- garum à donatione inter vivos, quæ insuper acceptionem donatarii requirit, non verò acceptionem legatarii legatum ad sui valo- rem, sed ipso Jure transiit in legatarium fictio- ne Juris, nisi repudietur: si autem postea re- pudietur, retro non fuisse illius. l. 1. §. 1. ff. de legat. 2.

figura in fratrem patroni. Per tō ab hærede præ-
sumpta indicatur, quod legatarius, quamvis post
edictam ab hærede hereditatem (non antē
per l. 32. ff. de legat. 2.) verum legati dominium
& ius in re acquirat, si illud non repudiet. l. 86.
§. 2. ff. de leg. 1. fastamen ei non est propria au-
thoritate occupare absque pœa Legis, scili-
cet amissionis legati. l. 1. §. 2. ff. quod legator. l.
5. C. de legat. sed expectare debet, donec sibi
tradatur ab hærede, vel ab alio ejus nomine.
Legata pia debentur, tametsi hereditas non
adatur. Quod verò legati dominium per ad-
itionem hereditatis statim acquiratur etiam
ab ignorante & non positivè acceptante, inde
provenit, quod fictione Juris dominium legati
ad diem mortis retrahatur; dies enim lega-
ti illam cedit à die mortis, si purum est seu non
conditionatum. l. 5. §. 1. ff. quando dies Lega-
tor. sed cedere diem significat incipere rem de-
beri. l. 213. ff. de V. S. Porro ad valorem Le-
gati, si fiat extra Testamentum, & non ad cau-
sas pias, requiruntur 5. testes, nisi ipsemet hæ-
res fateatur voluntatem defuncti. l. fin. §. fin. C.
de Codicill. ibi: in omni ultima voluntate, excepto
Testamento, quinque testes in uno eodēque tem-
pore debent adhiberi. Ex dictis jam colliges,
quid sit legatum objectivè acceptum, nempe
res aliqua particularis à defuncto relicta ver-
bis aut legatariū directis, & ab hærede præ-
sumpta.

12. Ques, an valeat legatum rei alienæ? R.
cum distinctione: si testator scivit esse aliē-
nam, valet; secus, si non scivit, vel si res hu-
mano commercio sit exempta, seu publico usui
destinata, uti templum, forum. Textus clarus
in l. 4. Inst. de Legat. faveat quoque can. 5. caus.
22. q. 5. At per hoc non imponitur domino rei
obligationem suam cedendi legatario, etiam
proprio, si nolit, sed hæres tenetur talem
rem emere iusto pretiō, vel, si dominus ven-
dere nolle, aut nimis magnum peteret preti-
um, legatario dare estimationem. §. 4. cit. l.
24. §. 2. l. 30. §. fin. ff. de Legat. 3. Oppones 1.
Jus Civile, dum rei alienæ legatum sustinet, for-
tet peccatum: ergo ejus dispositio non potest
habere vim. 2. In c. 5. h. t. clarè correctum est
Jus Civile, & sic statuitur à Gregorio IX. Le-
gis sæculi hoc habent, ut hæres ad solvendum cog-
atur, si auctor ejus rem legaverit alienam: sed quia
lege DEI, non autem lege hujus sæculi vivimus, val-
de mihi videtur injussum, ut res tibi legata, quæ cu-
pimus Ecclesie esse perhibentur, a te teneantur,
qui alienare resistere debuisti. 3. magis videtur
iniquum, si sciens rem alienam leget, quam ig-
norans: ergo, si ignorans invalidè leget rem
alienam, à fortiori etiam sciens. R. ad 1. N.
Ant. non enim hoc ipso tribuit dominium rei
alienæ legatario, & dominō invitō, sed præcisè
obligat hæredem, ut rem alienam alteri lega-
tum vel emat à domino consentiente, dandam
legatario, vel huic det æquivalens, si dominus
iusto pretiō vendere rem suam nolit: in quo
nulla iniquitas, nullum peccatum. Ad 2. omi-
s aliorum responsionibus non incongruis ajo,
hōi à Pontifice specialiter prohiberi legatum rei
alienæ, si illa res aliena spectet ad Ecclesiam,

sicut specialiter prohibentur legari res ad Im-
peratorem spectantes in Jure Civili: quo pacto
ostenditur aliquis recessus Juris Canonici à
Jure Civili, qui salvo textu citato negari vix
potest; & hinc can. 5. cit. videtur quoque hic
esse abrogatus. Ad 3. N. suppositum Ant. quod
sit iniquum rem alienam legare, ut patet ex di-
ctis ad 1. Quod autem Jus valere non volue-
rit legatum rei alienæ ab ignorante factum,
reddat hanc causam: forsitan enim, si scivisset,
rem alienam esse, non legasset: ubi legatario quo-
que imponitur onus probandi, quod testator
sciverit, rem esse alienam.

Dico 9. Donatio mortis causā est, qua quis in-
tuitu mortis aliquid revocabiler donat, ha-
bendum irrevocabiler post mortem donan-
tis, & prius non revocantis. Communis quo-
ad rem ex §. 1. Inst. de donat. Debet igitur ex-
pressa mortis mentio fieri; alias enim præsu-
mitur esse actus inter vivos, non obstante,
quod in articulo mortis facta sit donatio, cum
alias censeretur potius moriens donare, quam
mortis causā. l. 42. §. 1. de mortis caus. donat.
Coincidit ferè cum Legato. §. 1. cit. nisi quod
acceptationem donatarii vivente adhuc do-
nator requirat. arg. l. 10. ff. de Donat. Unde si
quis donet intuitu mortis, utens verbo dona-
tionis, & moriatur, antequam donatarius pos-
sit acceptare, legatum erit, non donatio mor-
tis causā, propter defectum acceptationis.
Requirunt 5. testes &c. sicut legatum. Sed de
donatione mortis causā jam aliqua diximus
tit. de Donationibus n. 2. 3. 11.

Dico 10. Quamvis ultima voluntas, maxi-
mè Testamenti factio, debeat esse libera &
gratuita, probabilius tamen gravi metu injus-
tè incusso extorta valet, etiam de Jure Positi-
vo Humano. Fachinæus controuv. l. 10. cap. 15.
Farinac. de fals. §. simul. q. 161. n. 16. ubi hanc
sententiam cum Sicard. Gabr. Menoch. Pere-
grin. vocat communem, Harpprecht, Anton.
Fab. Zoëf. &c. Oppositum tenent Ferdin.
Vasq. de successiōum creatione. l. 2. §. 17. n. 4. Ba-
chov. Peckius, Wesenbec. Venator, Manz
de Testamento valido vel inval. tit. 3. n. 17. D.
Verlohner de Modo Succedendi q. 1. num. 3. P.
Wiestner h. t. n. 48. P. Schmalzgrueber eod.
n. 12. & alii. Prob. 1. quia de Jure Naturali
valet, & in Jure Positivo non exstat lex irri-
tans: ergo etiam spectato Jure Positivo valet.
2. additio hereditatis metu injustè extorta va-
let. l. 21. §. penult. ff. quod met. caus. ergo etiam
testamenti factio. 3. alii contractus & actus
inter vivos, qui non specialiter reperiuntur ir-
ritati à Jure Positivo, valent, licet sint metu
extorti: ergo & actus ultimarum volunta-
tum.

Oppones 1. In l. 1. C. de SS. Eccl. dicitur, i-
quod ultimæ voluntatis debeat esse liber sty-
lus: sed ultima voluntas satis libera non est, si
metus gravis interveniat, cum nihil libertati
sit adeo contrarium, quam vis & metus. l. 116.
ff. de R. J. 2. ultima voluntas debet esse libera-
lis & gratuita; cum institutio hæredis sit mera
animi liberalitas, ita ut in arbitrium tertii con-
ferri nequeat. l. 32. ff. de hæred. Instit. sed talis
libe-

liberalitas non est, si aliquis ultimam voluntatem, vel institutionem extorqueat. 3. Testamentum, ratione voluntatis etiam in minima sui parte imperfectum, ipso jure censetur nullum. *l. 15. qui testam. fac. poss.* ergo à fortiori erit nullum, si integra voluntas sic disponendi deficit, uti contingit in metu. 4. Testamenti factio est iuxta nostram voluntatis sententia: sed in casu metus & violentiæ non est nostræ voluntatis, sed alterius, nempe cogentis. 5. Jurain *l. 1. ff. § l. 2. C. si quis aliquem testari prohib. vel coegerit.* volunt relinqui plenissimam libertatem testandi. 6. Testamentum, quod fit coram coactis vi testibus, est nullum. *l. 20. §. fin. ff. qui testam. fac. poss.* ergo multò magis erit nullum, si testator ipse cogatur ad institutionem hæredis sibi ingrati. 7. Si non est nullum testamentum sic extortum, saltem erit rescindibile per actionem quod metus causâ: sed hoc dici nequit: vel enim Testator post extortum testamentum supervivit, & non revocat; atque censetur approbare, & sic cessat actio: vel statim moritur; & deficit ipsi omne remedium contra vim injustè sibi factam.

16 *§. ad 1. N. Min.* quia coacta voluntas est voluntas, & adhuc simpliciter libera. *l. 21. cit.* metus facit quidem infirmam & rescindibilem, per *l. 116. cit. § t. ff. quod met. caus.* ubi Prætor ratum non habet, quod quis metu compulsus facit: non verò tollit voluntatem. Retorquetur argum. in actibus inter vivos. Ad 2. dicitur liberalis & gratuita eatenus, quatenus sine pretio vel alia compensatione relinquatur hæreditas, legatum &c. non verò quòd necessariò excludat metum: in arbitrium tertii conferri ultima voluntas non potest in hoc sensu, ut quis velit hæredem, quem Titius nominaverit; non verò in hoc sensu, quòd testator ab alio per metum impelli nequeat ad hunc pro hærede scribendum. Ad 3. ibi est sermo de errante, non de coacto. Dein est nullum, quando ex parte voluntatis imperfectum est, nempe quando quis coepit disponere vel proposuit, non tamen executus est: sed qui metu adactus disponit, perfectè vult, & actu disponit, licet invitatus secundum quid. Ad 4. *N. Min.* manet nostra voluntas, licet coacta, ut ad 1. dixi. Ad 5. manet libertas essentialis & absolutè sufficiens etiam stante metu. Deinde in *dd. II.* vel est sermo de casu, quo quis testari, aut testamentum jam factum mutare volentem prohibet: vel de casu, quo per dolum voluntas omnino est sublata. Adde, quòd in *l. 1. C. si quis aliquem testari &c.* dicatur, civili disputationi, id est, actioni locum esse, adeoque testamentum tantum esse rescindibile. Ad 6. *N. Conf.* quia ad valorem testamenti Jus requirit, ut testes sint rogati. *l. 21. C. b. t.* sed rogati non sunt, si sint coacti: deinde testamentum coram testibus coactis clarè est irritatum in Jure, non verò testamentum à testatore coacto conditum: in odiosis autem & irritantibus legibus non est facienda extensio. Ad 7. si supervivit, ipse potest agere ad rescissionem, & fortè in quadruplum intra annum: si non supervivit, hæredibus ab intestato, si metum pro-

bare possint, competet actio: & hoc sufficit. Quæres, an testamentum dolo obtentum valeat? *§.* si dolum fuisse concomitans tantum, vel accidentalis, valet, sed rescindibile est, per ea, quæ tradidi ad *Tit. de dol. & contum.* *lib. II.* Si verò fuisse substantialis, & simul antecedens, seu dans causam, ut iste hæres institueretur, est irritum; quia hujusmodi dolo suggestio voluntarium, consequenter & liberum, omnino tollit.

§. II.

De Testamento Solenni.

Sciendum 1. Solennitates ad Testamentum Solenne Scriptum de Jure Civili requiruntur. 1. debet esse redactum in scripturam vel ab ipso testatore, vel ejus jussu ab alio nominatim expresso: & si ab ipso Testatore scriptum non fuit, ab eodem postea coram testibus subscribi debet, aut, si subscribere ipse vel nolit vel non possit, adhibere debet testatorum specialiter vocatum, qui ejus loco subscribat. 2. septem testes idonei. 3. à testatore specialiter rogati, seu ad testificandum vel specialiter convocati, vel si alius præsentis non sint, rogati seu moniti, ut velint esse testes testamenti, imò per *l. 18. ff. Mandati.* suffragari, si præsentem testatorem ab alio rogentur, seuquirantur. 4. atque præsentibus adesse debent, ut testatorem audiant & videant. 5. coram his testibus dicto modo præsentibus testator vel per se vel per alium affirmare debet, charta, quam profert vel exhibet, continere testamentum suum, & ultimam voluntatem. Huic chartæ omnes testes sua nomina subscribere propria manu oportet. 7. suæque singulos signacula seu sigilla apponere. 8. totum negotium uno eodemque moraliter tempore, unoque contextu, nullo scilicet actu, qui ad testamenti factionem non pertineat, interpolari, & coram testibus omnibus simul congregatis, audientibus & videntibus, quæ geruntur, absolvendum est. Non tamen obest, si actus brevis impertinens, quem urgens natura, vel corporalis necessitas, vel ratio sanitatis in testatore vel in teste exigit, interveniat. Neque necesse est, imò nec consultum aut convenienter, ut testator tabulas testamenti ultimæque suam voluntatem, nempe hæredem cum legatariis &c. scribat jam præsentibus testibus, cum sine longiori mora & molesta id fieri non possit. Habentur hæc in *l. 9. 21. 28. C. b. t. l. 21. §. 2. 3. ff. qui test. fac. cum Recept. imper. Spirit. 1512. rubr. von Testamenten.* Denique consultum est (à Jure enim nullibi præscribitur) & consultum adhibere Notarium publicum; & si nimis isto adhibito erigatur Instrumentum Authenticum, nullum corruendi periculum, quòd aliàs fieret, subiret Testamentum, si contingeret unum vel plures testes emori ante Testamentum. Notarius autem rogari specialiter & requiri debet, cum sit persona publica, quæ officium suum non impertitur nisi roga a. Cellular. Schmid ad Jus Bavar. tit. 34. in 3. Adhibitio Notarii præterea hanc habet utilitatem.